

Mundu-mailako eraikina jasotzen

• MIKEL INSAUSTI MUGURUZA •

[EKONOMIALARIA ETA, EUROPAN, NATURARAKO MUNDU-FOROKO (WWF) MERKATARITZA POLITIKAKO KOORDINATZAILEA]

Lehendabizi Seattlen izan zen, ondoren Washingtonen, eta orain Pragaren txanda iritsi da. Munduko Bankuak, Nazioarteko Moneta Fondoak (FMI) eta Merkataritzako Mundu Erakundeak (MME) nazioarteko bilerak non egin hara joaten dira milaka lagun, itzal handi baten pare, «Seattleko espiritua munduan bar-na eramatea» leloa darabiltela. Batzuk, ironiaz, aipatu hiru erakunde horiei *Trinitate Santua* deitzera ausartu dira.

Pragan mundu osoko milaka ekin-tzaile batu dira aste honetan, Munduko Bankuak zein FMik bertan egin behar duten urteko bileraz baliatuta, haien politiken aurka protesta egiteko. Egunotan Pragara joandakoek hainbat kezka dituzte, besteak beste, Munduko Bankuak eta FMik onartutako politikek herri pobreetan, gizarteko talderik ahulenetan eta mundu osoko ingurumenean izango dituzten ondorioak eta horien zenbaterainokoa.

Nazioarteko erakundeen eta gobernuen arteko harremanak antzezten diren teatro globala guztiz asaldatu zen Seattlen, faktore berri bat agertu zelako, ezegonkortzailea askorentzat, baina, gizadiak aurre egin behar dien erronka handiak —gure planetaren etorkizuna barne— darabiltzaten eran aldaketa garrantzitsu bat —are erabakigarria ere— sumatzen uzten duena. Hizpide dudak faktorea mundu mailako gizarte zibil eta antolatua da, zein kezkatuta dagoen 3.000 milioi lagunen etorkizunarengatik, egunean 400 peze-ta baino gutxiagorekin ozta-ozta bizi direlako, eta, halaber, kezkatuta dago planetaren egoerarekin, akituta dagoen seinaleak ematen ari delako, eta, hala ere, baliabide naturalen iturri oparoa eta egungo zibilizazioaren hondakindegia balitz bezala tratatzen jarraitzen dugulako.

Esan liteke munduko harreman ekonomikoei buruz dauden «mundu-mailako zalantzak», zein Amartya Senek —Ekonomiako Nobel sariduna— oraindik oraingo artikulu batean aipatu di-tuen, erantzun —haiek bezala— mundu-mailakoak ekartzen ari direla, eta ez tokian-tokian globalizazioari emanda-ko erantzunak elkarren ondoan jartze hutsa.

Amartya Senek gorren arteko elkar-rrizketan erortzeko arriskuaz ohartarazi digu. Alde batetik, batzuek globaliza-zioari egozten dizkiote munduko gaitz guztiak, eta prest daude beren zalan-tzak gaitzespen azaleko eta eslogan oro-ren sinplifikatzaile bihurtzeko. Pragako kaleetatik horietako askok desfilatu dute. Eta, bestetik, beste zenbaiten us-tez batere oinarririk gabea da globaliza-zioaren aurkako erretorika guztia, eta globofobikotzat jotzen dituzte hura era-biltzen dutenak. Munduko Bankua eta FMI, ziur aski, beren diskurtso bateratzai-lea gorabehera, aipa-tutako azken taldeko-en buruan daude.

Batzuek zein beste-ek, «iluntasunean gu-rutzatzen diren bar-kuen pare ari baitira elkarren aurka», az-kenean bildu egin be-harko dute. Gizarte zibila oihuka ari baita eskatzen nazioartean eginkizun zuzenagoa betetzeko, eta hori memento historiko batean gertatzen ari da, estatu-nazioen zeregina nabarmen aldatzen ari delako, eta zalantzan jartzen Bigarren Mundu Gerraren amaieran sortutako erakun-deen eginkizuna.

Munduko arkitektura ekonomikoa-ren oinarria Bretton Woodseko Konfe-rentzian dago, zeinek, 1940ko urteen erdialdean egin zenean, Munduko Ban-kuaren eta Nazioarteko Moneta Fondo-aren sorrera ekarri baitzuen, hala nola GATTena —hortik sortu zen Merkatarit-zako Mundu Erakundea—. Bada, arki-tektura hori alkandora hertsagarri ba-tean sartuta dago, eta ez du lekurik giza garapenaren lehentasunentzat eta nat-ur baliabideen erabilera sostengarria-rentzat. Hiru erakunde horiek azken 50 urteotan hazkunde ekonomikoa, nazio-arteko finantza egonkortasuna eta mer-kantzien joan-etorri askea bultzatzeko egindako ekarpena gorabehera, egungo munduak sintoma guztiz kezagarriak jasaten jarraitzen du.

Aberatsen eta pobreen arteko aldea

gero eta handiagoa da: %20 aberatse-nek munduko diru sarrerren %80 kon-trolatzen dituzte, eta %20 aberatsenen diru sarrerak %20 txiroenenak baino 37 aldiz handiagoak dira. Eta planeta-ren egoera hobetu beharrean, hondatze prozesua areagotzen ari da: azken hiru hamarraldietan, ur gezako ekosistemek aberastasunaren erdia galdu dute, oze-anoak %30 hondatu dira, planetako ba-so azaleraren %10 galdu da, eta ener-giaren kontsumoa %70 handitu da.

“

Beharrezkoa da nazioarteko eskema berri bat eratzea, Bretton Woodsen sortutako erakundeek beren eginkizuna esparru zabalago batean bete dezaten

Printzipiook gidatu behar badute na-zioarteko jardun hitzartua, ezin duda-tuzkoa da beharrezkoa dela nazioarte-ko eskema berri bat eratzea, Bretton Woodsen sortutako erakundeek beren eginkizuna esparru zabalago batean bete dezaten, mundu osoko pobrezia desagertarazteko eta ingurumena zain-tzeko konpromisoa hartuta.

Argi dago egungo munduak zerikusi gutxi duela gerra ondokoarekin. Eta, ho-rregatik, Bretton Woodsen sortutako erakundeek egungo garaiotara egokitu behar dute. Alkandora hertsagarriak la-xatu behar du, eta nazioartean eskema berri bat sortu, ingurumenari buruzko nazioarteko hitzarmenek —Klima Alda-ketaren gaineko Konbentzioa eta Biodi-bertsitatearen gaineko Konbentzioa, bi soilik aipatzearren—, Nazio Batuetako garapen agentziek eta nazioartean po-brezia desagertarazteko eta ingurumena zaintzeko dauden beste tresna batzuek jauzi kuantikoa eman eta mundu osoan eginkizun eraginkorragoa bete dezaten.

Globalizazioari buruzko benetako ez-tabaida, hain zuzen ere, mundu osoko boterearen banaketa berriaren gaine-koa da, bereziki nazioartean dauden erakundeen arteko botere banaketaren gainekoa. Gaur egun, Nazio Batuetako hainbat agentziak lanean dihardute po-breziaren aurka eta garapenaren alde (PNUD eta UNCTAD), hala nola inguru-menaren eta osasun publikoaren alde (PNUMA eta OME), baina bitarteko gu-txi eta ahalmen txikia dute Bretton Wo-odseko erakundeek munduko ekono-mian eta, beraz, gizarteen garapenean eta natur baliabideen erabileran duten eraginari aurre egiteko.

Nazioarteko boterearen banaketa ber-riak bestelako arkitektura instituzio-nala ekarri behar du mundu osoan, eta horrek ez dio lehentasuna eman behar soil-soilik merkatu gero eta zabalagoak sortzeari merkataritza liberalizatzearen eta ekonomia kostatuta ahala kostatuta haztea-ren bidez. Aitzitik, mundu-mailako ar-kitektura berriak giza garapen sosten-garria eta ingurumena errespetatzen duena sustatu behar du; lehentasuna eman behar dio, batez ere, pobrezia-aren eta desberdintasunaren orbanaren aurkako borrokari, munduak, gero eta baliabide gehiago sortu arren, gero eta gaizkiago administratzen ari delako; eta lekua eman behar die bat ez datoze-nei, hau da, gizarte zibiletik eta mundu-ko bazter guztietatik entzunak izateko eskatu eta baztertuta geldituko diren beldur direnei.

Egunotan, Pragan, Munduko Ban-kuak eta FMik etorkizunean beren ar-durak nola banatu eztabaidatu dute. Eztabaida harago eraman beharko lit-zateke, eta sakon aztertu munduan nolako arkitektura instituzionala izan beharko genukeen egungo eta etorkizu-neko erronkei erantzun egokiak emate-ko aukera gehiago izatearren. Eztabai-da horretan, Munduko Bankuaren eta FMiren eginkizuna konpondu behar di-ren arazoetako bat baino ez litzateke izango.

Globalizazioak, batzuetan, zaldi ero-tu bat ematen du, eta Pragan egunotan, baita handik harago ere, zaldi hori nork bridayatuko duen dago jokoan.

• Erredakzioan itzulia

...hemeroteka

■
gara

Cardosa, edo biktimologiaren hastapenak

[MIKEL ARAMENDI]

Duela astebete, irailak 20, ez zen egun atsegina izango Jose Antonio Cardosa Morales zena-

ren etxean, 11 urte bete baitziren bere postari la-nean ari zela hil zutene-tik. Ildefonso Salazar herritarrari zuzenduri-ko kartazal bat buzoian sartzen ari zenean, kar-ta-bona izaki, lehertu eta hil egin zuen 89an ere asteazkena zen har-tan.

(...)Biktimatasun ho-rrren gardenak eraginda behar bada, bere bikti-

men zerrendan barnera-tuta ipintzen du Cardo-saren izena *Basta ya* plataformak bere web orrialdean(...). ETAk, or-dea, bere garaian, biri-bilki ukatu zuen hilketa haren erantzukizuna, eta nahiko zentzuzko arrazoipideak erabili zi-tuen (ezker abertzaleko militante ezaguna zen bonbaren hartzailea izan behar zuena). Han-

dik urte batzura, Guar-dia Zibilaren zuzendari ohi batek kontatu zuen Corcuera Barne minis-troaren ingurumarietan antolatutako ekintza izan zela bonba haiek (bat baino gehiago omen ziren eta) bidaltzea.

Litekeena da Jose An-tonio Cardosaren seni-tartekoei gehiegi axola ez izatea bere zenduaren izena zein zerrendatan,

edo zerrendaren zein al-detan, ipintzen den. (...) Apustu egingo nuke or-dea oso aintzakotzat hartzen dutela 11 urte geroago auzia kitamen-du judizialik gabe ego-tea; eta, behar bada, be-re horretan artxibategi-ra joateko bidean, gainera.

Tutik ere ulertzen ez dudana da, ordea, bio-lentzia politikoaren bik-

tima batzuen lehenespe-na hitzetik hortzera da-rabiltzenek horrelako errespetu faltatan hain maiz erortzea. Ez baita zerrenda horietan *propi-natzat* dagoen bakarra.

Erantzukizunak al-drebestekak, halere, arrisku berezia du bikti-men adiskideentzat: hil-tzaileen aurka doala us-te duenean, hiltzailea-ren alboan joan daiteke.